

Projekt pt. „Nowy model urbanizacji w Polsce - praktyczne wdrożenie zasad odpowiedzialnej urbanizacji oraz miasta zwarte” (Gospostrateg 1/384689/20/NCBR/2019), współfinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Strategicznego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków” GOSPOSTRATEG, realizowany przez Konsorcjum w składzie: Ministerstwo Rozwoju i Technologii (Lider Konsorcjum), Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Uczelnię Łazarskiego.

Potencjał i kierunki wykorzystania terenów przemysłowych w GZM

Jacek Koj

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

PATRONAT MEDIALNY:

Metodologia pracy

Główne źródło danych: mapa topograficzna z 1993 r. naniesiona na aktualną ortofotomapę oraz materiał uzyskany w wyniku badań terenowych (IX-X 2021).

Pozostałe źródła danych: Baza danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych OPI-TPP; Mapa dotacji UE; rejestr i ewidencje zabytków; ogólnodostępne informacje publiczne, m.in. udostępniane przez Spółkę Restrukturyzacji Kopalń.

Tereny przemysłowe uwzględnione w analizie: tereny, które utraciły pierwotną funkcję związaną z działalnością wydobywczą lub przetwórczą, w tym również te, na których po wyłączeniu z użytkowania nastąpiło **ponowne uruchomienie działalności przemysłowej, jednak o profilu innym niż pierwotny.**

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Górnośląsko-
Zagłębiowska
Metropolia

PATRONAT MEDIALNY:

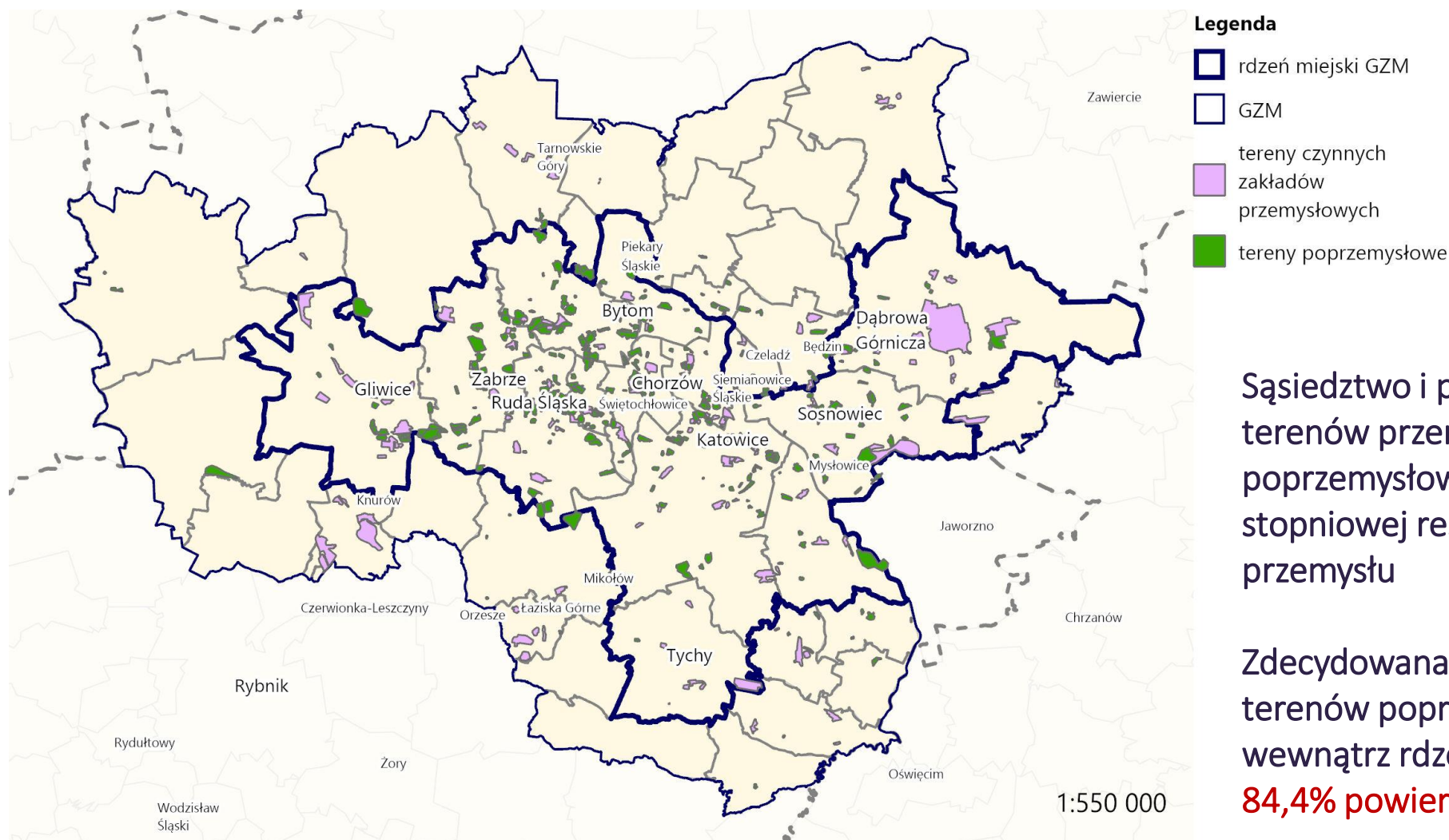

FINANSOWANIE:

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Rozmieszczenie terenów przemysłowych

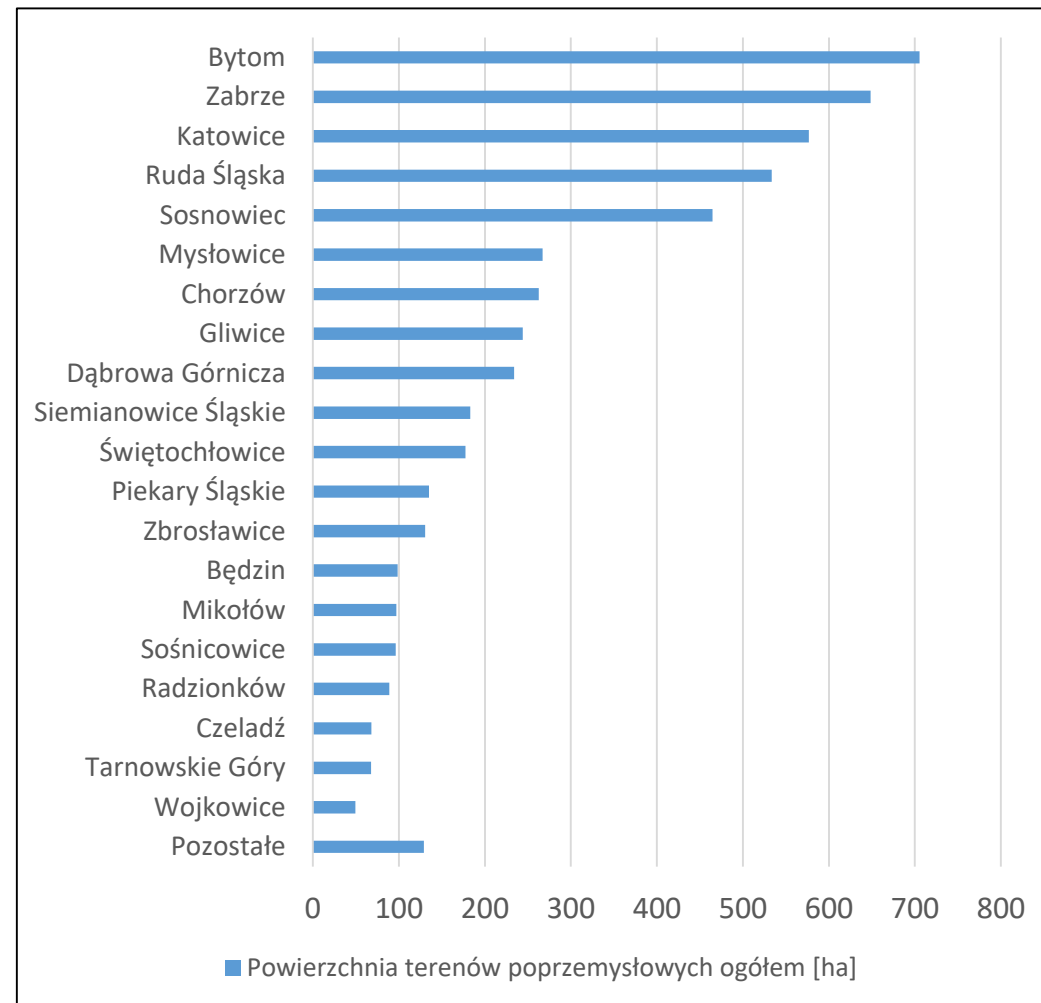
Sąsiedztwo i przenikanie terenów przemysłowych i poprzemysłowych – efekt stopniowej restrukturyzacji przemysłu

Zdecydowana większość terenów poprzemysłowych wewnątrz rdzenia GZM:
84,4% powierzchni

Źródło: opracowanie własne

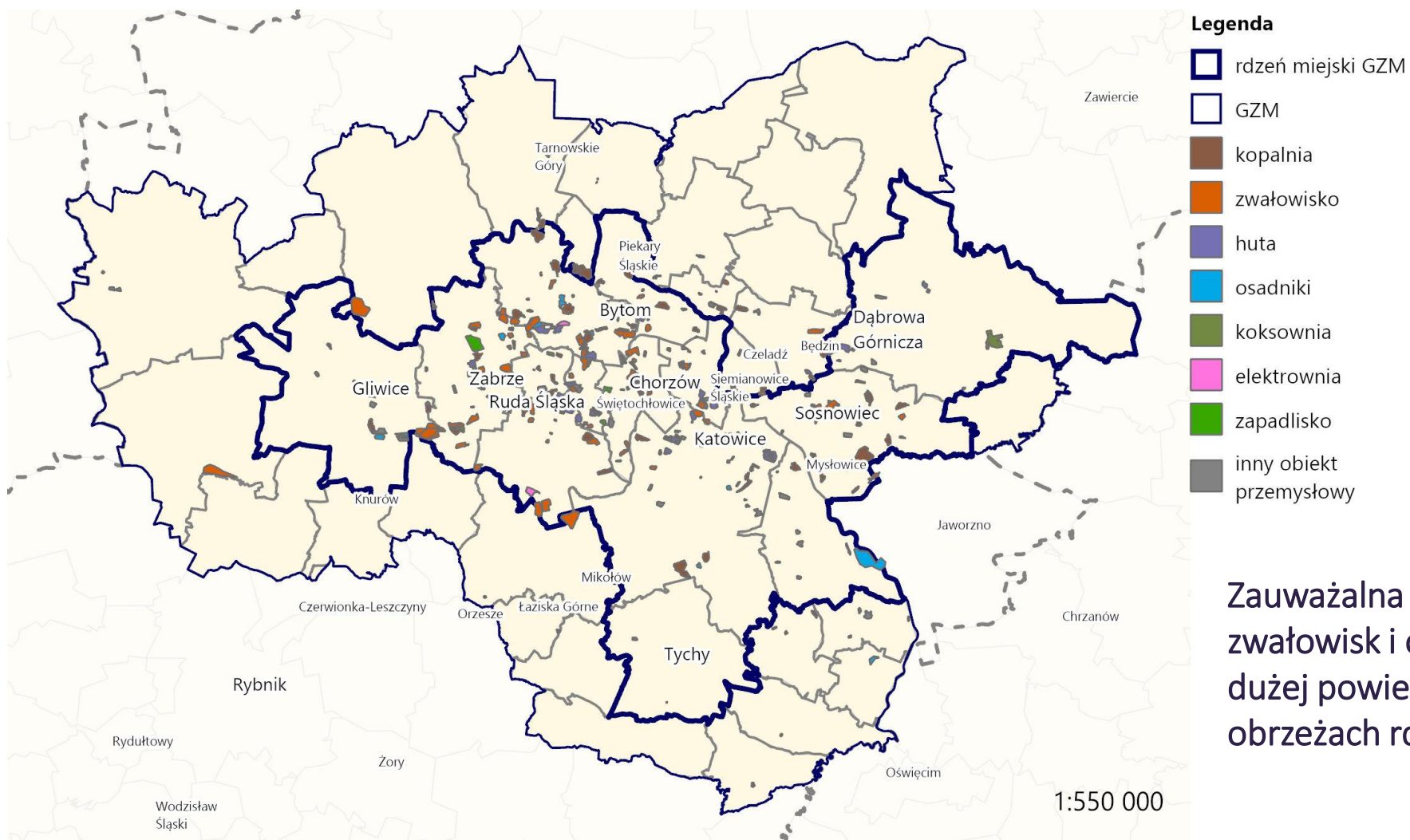
Powierzchnia terenów przemysłowych w gminach GZM

Gmina	Powierzchnia terenów przemysłowych ogółem [ha]	Udział terenów przemysłowych w powierzchni gminy
Bytom	705,6	10,2%
Zabrze	648,7	8,1%
Katowice	576,9	3,5%
Ruda Śląska	533,5	6,9%
Sosnowiec	464,8	5,1%
Mysłowice	267,1	4,1%
Chorzów	262,5	7,9%
Gliwice	244,2	1,8%
Dąbrowa Górnicza	233,8	1,2%
Siemianowice Śląskie	183,2	7,2%
Świętochłowice	177,3	13,3%
Piekary Śląskie	135,1	3,4%
Zbrostawice	130,5	0,9%
Będzin	98,6	2,6%
Mikołów	97,2	1,2%
Sośnicowice	96,4	0,8%
Radzionków	88,9	6,7%
Czeladź	68,0	4,2%
Tarnowskie Góry	67,6	0,8%
Wojkowice	49,6	3,9%
Pozostałe	129,2	nd.
Ogółem	5258,3	

Źródło: opracowanie własne

Geneza terenów przemysłowych

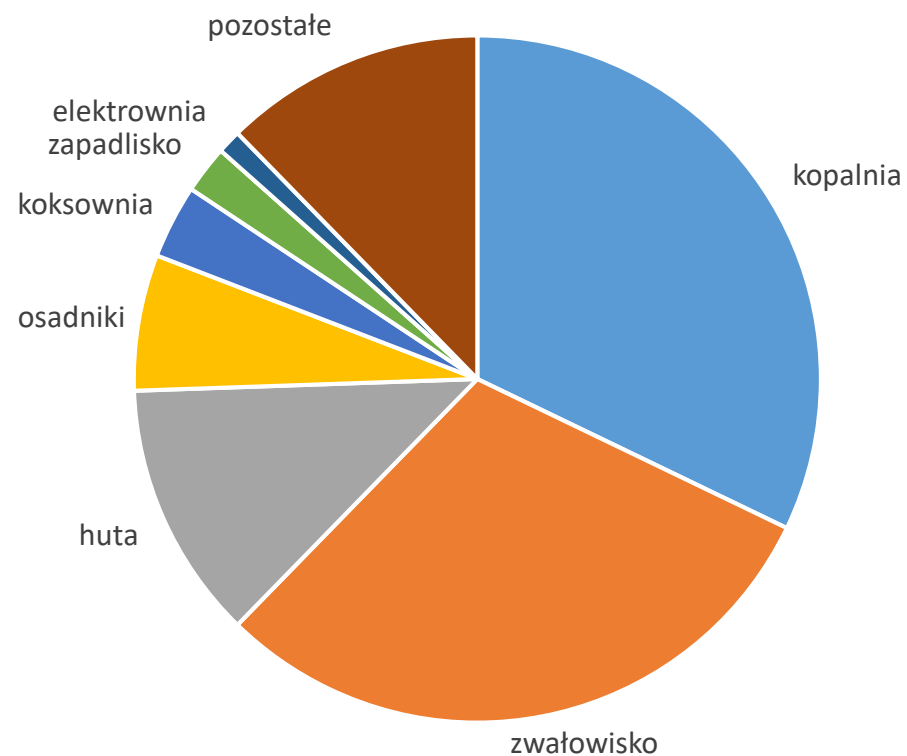

Zauważalna lokalizacja zwałowisk i osadników o dużej powierzchni na obrzeżach rdzenia GZM

Źródło: opracowanie własne

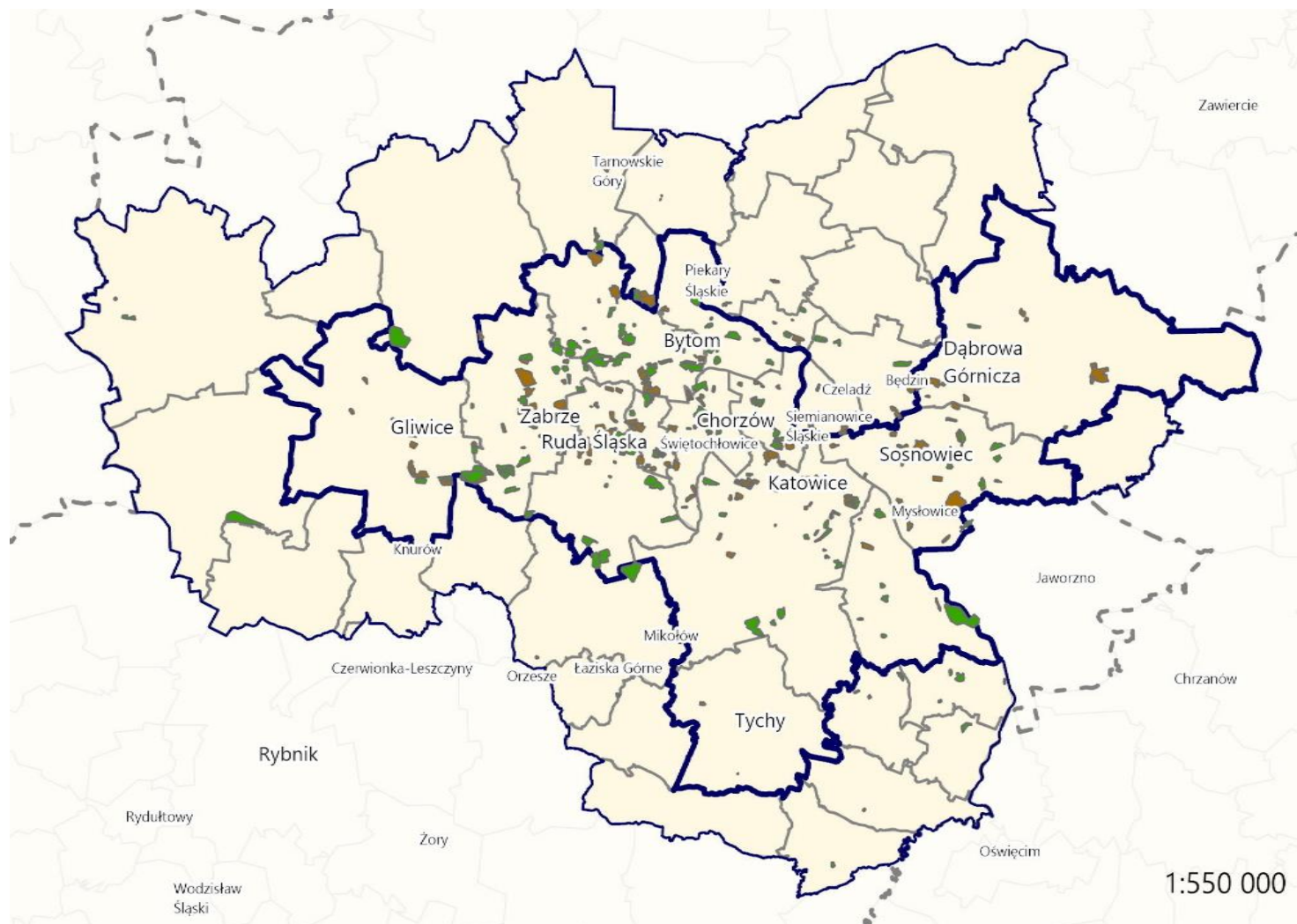
Struktura terenów przemysłowych według genezy

Typ obiektu	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni terenów przemysłowych ogółem
kopalnia	1690,3	32,1%
zwałowisko	1585,8	30,2%
huta	638,9	12,2%
osadniki	336,5	6,4%
koksownia	182,5	3,5%
zapadlisko	118,3	2,2%
elektrownia	58,9	1,1%
cegielnia	38,7	0,7%
kamieniołom	36,9	0,7%
cementownia	24,7	0,5%
przemysł spożywczy	11,4	0,2%
inny obiekt przemysłowy	535,3	10,2%
Ogółem	5258,3	100,0%

Źródło: opracowanie własne

Stan zagospodarowania terenów przemysłowych

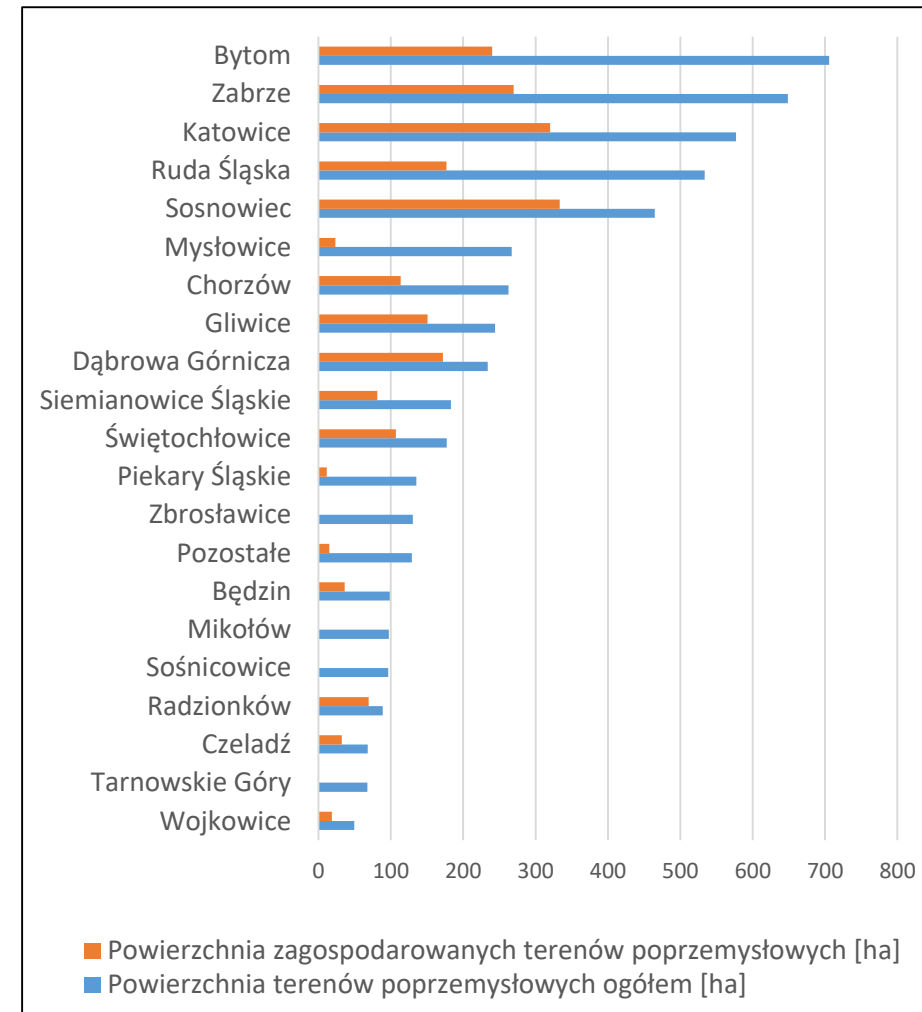
Udział zagospodarowanych terenów w powierzchni terenów przemysłowych ogółem: **41,3%**

Pozytywna korelacja z zagospodarowaniem: położenie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych relacji wschód-zachód: DTŚ i A4

Źródło: opracowanie własne

Stan zagospodarowania terenów przemysłowych

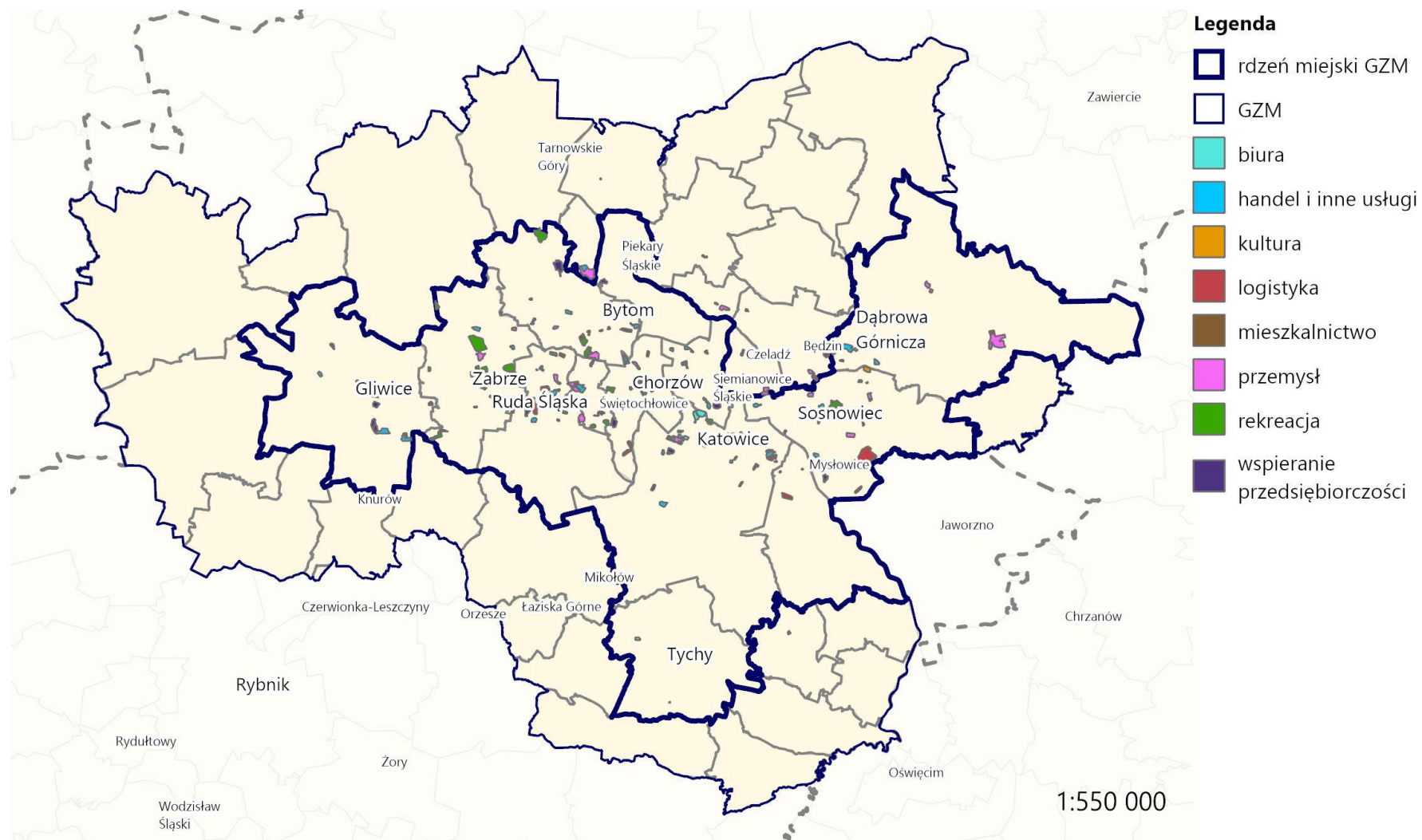
Gmina	Powierzchnia terenów przemysłowych ogółem	Powierzchnia zagospodarowanych terenów przemysłowych	Udział powierzchni zagospodarowanych terenów przemysłowych
Bytom	705,6	240,2	34,0%
Zabrze	648,7	269,5	41,6%
Katowice	576,9	320,0	55,5%
Ruda Śląska	533,5	176,9	33,2%
Sosnowiec	464,8	333,5	71,8%
Mysłowice	267,1	23,3	8,7%
Chorzów	262,5	113,5	43,2%
Gliwice	244,2	150,7	61,7%
Dąbrowa Górnicza	233,8	172,1	73,6%
Siemianowice Śląskie	183,2	81,1	44,3%
Świętochłowice	177,3	107,0	60,3%
Piekary Śląskie	135,1	11,7	8,6%
Zbrostawice	130,5	0,0	0,0%
Będzin	98,6	36,1	36,7%
Mikołów	97,2	0,0	0,0%
Sośnicowice	96,4	0,0	0,0%
Radzionków	88,9	69,6	78,3%
Czeladź	68,0	32,4	47,6%
Tarnowskie Góry	67,6	0,0	0,0%
Wojkowice	49,6	18,5	37,3%
Pozostałe	129,2	15,0	11,6%
Ogółem	5258,3	2171,1	41,3%

Źródło: opracowanie własne

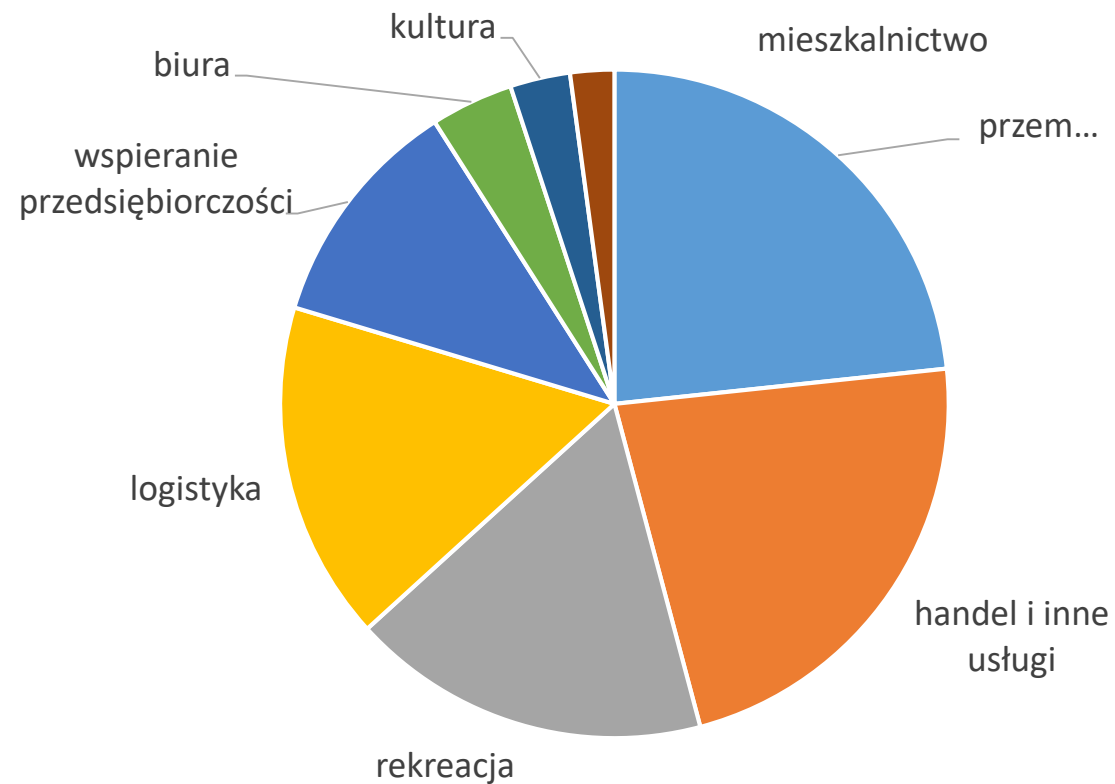
Główne kierunki zagospodarowania terenów przemysłowych

Źródło: opracowanie własne

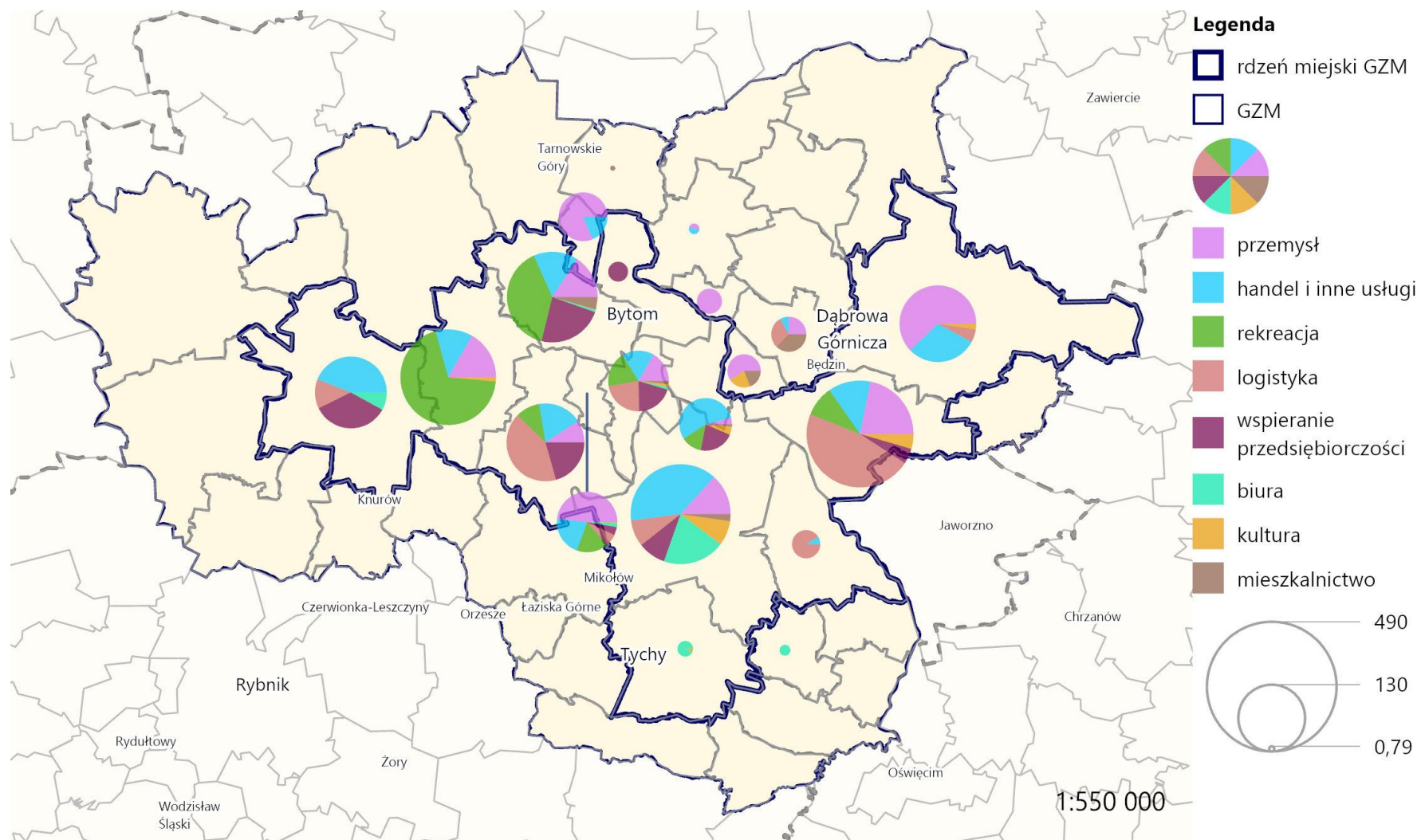
Główne kierunki zagospodarowania terenów przemysłowych w GZM

Kierunek zagospodarowania	Udział w powierzchni zagospodarowanych terenów
przemysł	23,3%
handel i inne usługi	22,5%
rekreacja	17,4%
logistyka	16,4%
wspieranie przedsiębiorczości	11,3%
biura	4,0%
kultura	2,9%
mieszkalnictwo	2,1%
Ogółem	100,0%

Źródło: opracowanie własne

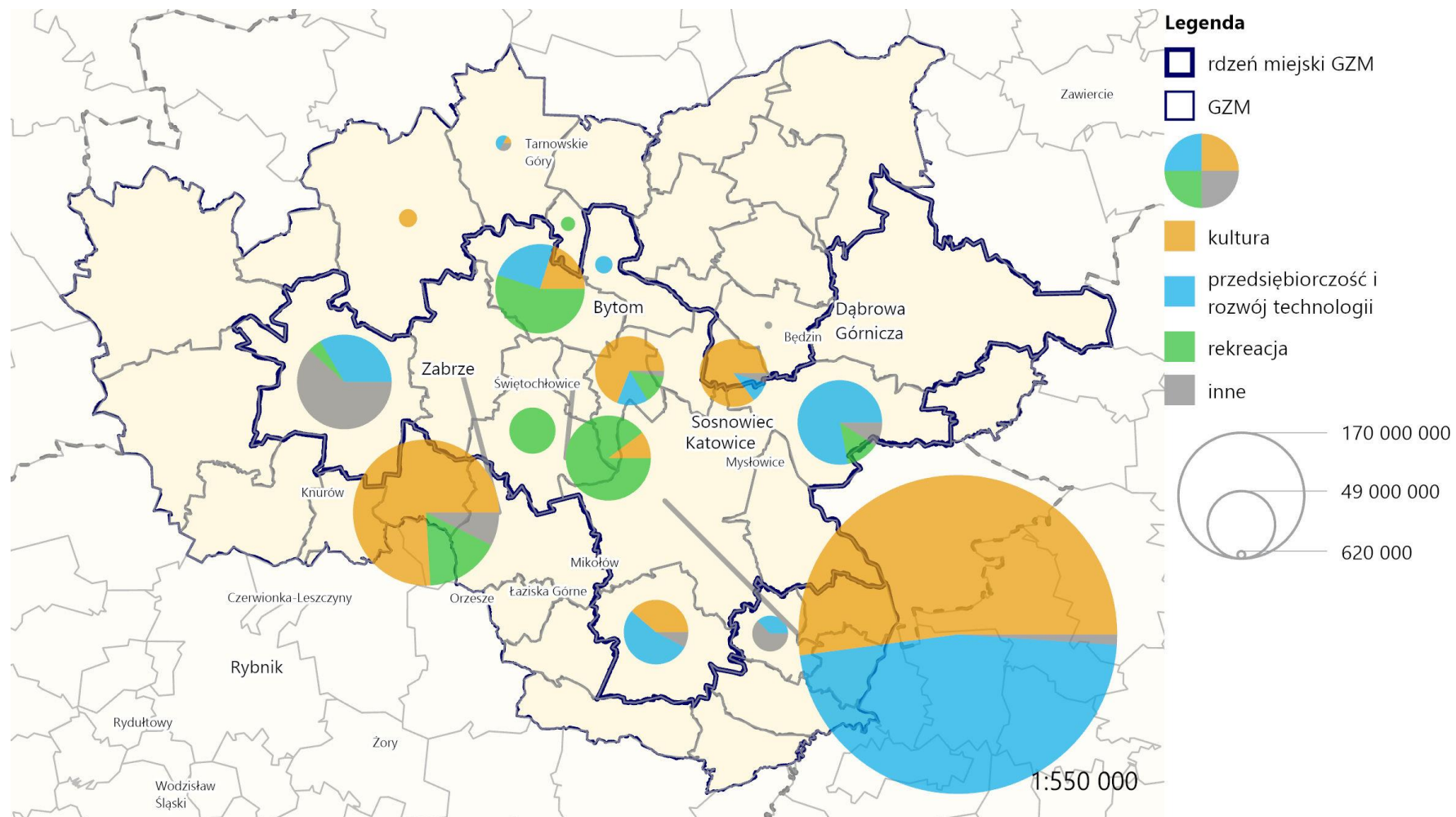
Główne kierunki zagospodarowania w gminach

Powierzchnia [ha] i struktura kierunków zagospodarowania terenów poprzemysłowych w gminach

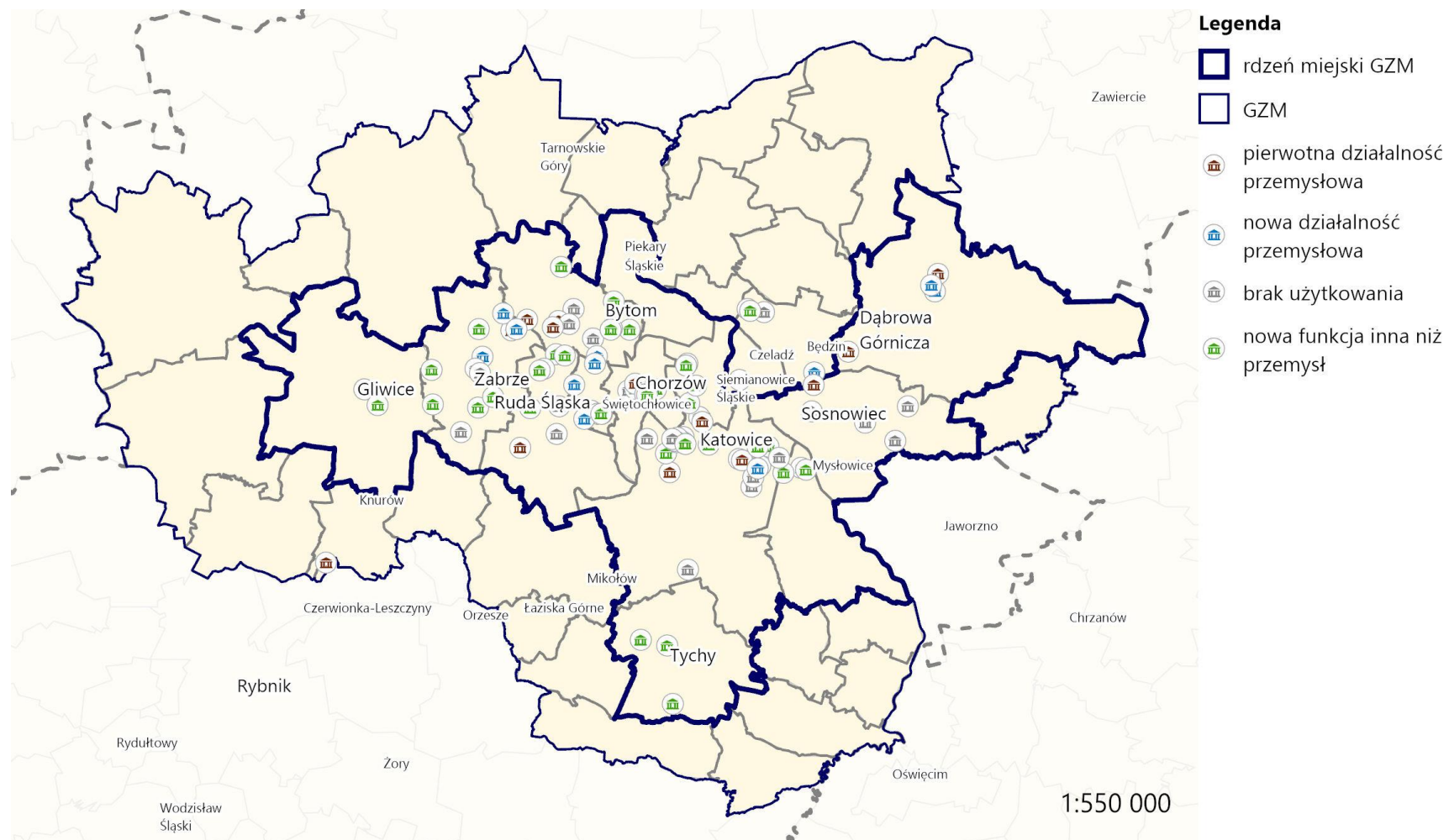
Źródło: opracowanie własne

Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych z udziałem funduszy UE

Wartość projektów w zł i struktura kierunków zagospodarowania terenów poprzemysłowych z udziałem funduszy UE
Źródło: opracowanie własne mapy dotacji UE

Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

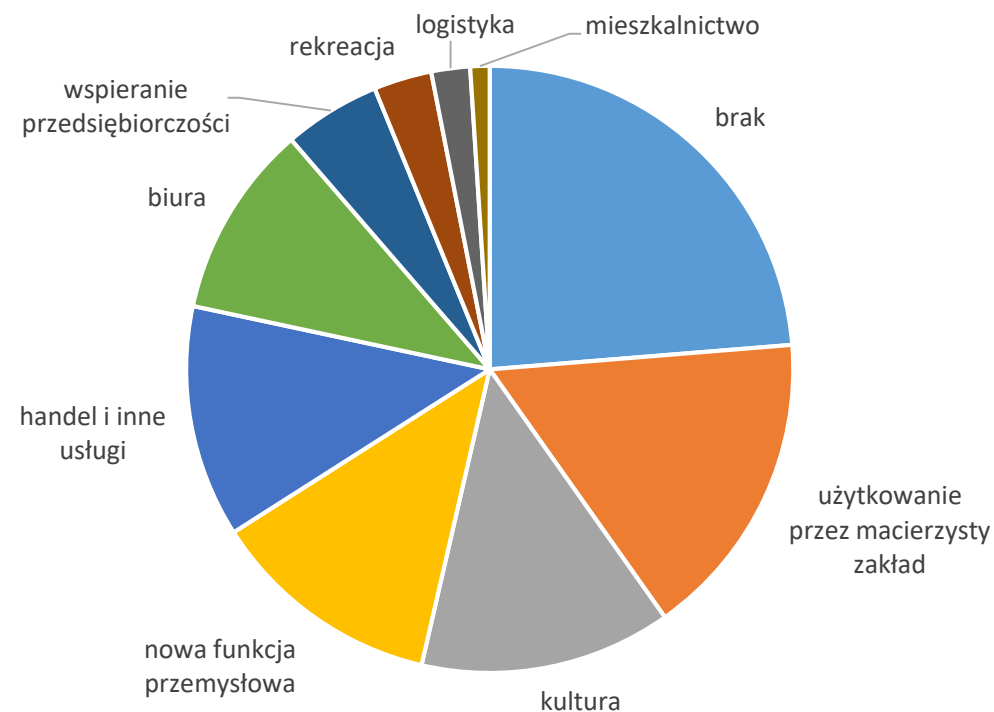

Funkcje zabytków przemysłu i techniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru i ewidencji zabytków

Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

Funkcje dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów (rejestr)	Liczba obiektów (ewidencja)	Liczba obiektów ogółem
brak	10	13	23
użytkowanie przez macierzysty zakład	6	10	16
kultura	9	4	13
nowa funkcja przemysłowa	3	9	12
handel i inne usługi	6	6	12
biura	3	7	10
wspieranie przedsiębiorczości	2	3	5
rekreacja	3	0	3
logistyka	2	0	2
mieszkalnictwo	1	0	1
Suma	45	52	97

Funkcje zabytków przemysłu i techniki

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru i ewidencji zabytków

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja przemysłowa (teren Huty „Bobrek” w Bytomiu, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja przemysłowa (teren fabryki domów w Sosnowcu, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja handlowa (teren Huty „Zabrze”, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja handlowa (teren Huty „Zabrze”, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja rekreacyjna (teren zwalówisk i osadników Kopalni „Szombierki” w Bytomiu, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja rekreacyjna (teren Koksowni „Orzegów” w Rudzie Śląskie, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja logistyczna (teren Kopalni Piasku „Maczki-Bór” w Sosnowcu, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja logistyczna (teren Kopalni „Będzin”, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja wspierania przedsiębiorczości (teren Kopalni „Gliwice”, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja wspierania przedsiębiorczości (teren Fabryki Porcelany w Katowicach, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja biurowa (teren zwałowisk Huty „Silesia” w Katowicach, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja biurowa (teren Huty „Kościuszko” w Chorzowie, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja kulturalna (teren Kopalni „Saturn” w Czeladzi, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja kulturalna (teren Kopalni „Rozbark” w Bytomiu, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja mieszkaniowa (teren zwalowsk Kopalni „Polska” w Chorzowie, fot. J. Koj)

Przykłady zagospodarowanych terenów

Funkcja mieszkaniowa (teren zwalówek Kopalni „Szombierki” w Bytomiu, fot. J. Koj)

Dziedzictwo w oczekiwaniu na swoją szansę

Elektrociepłownia „Szombierki” w Bytomiu (fot. J. Koj)

Dziedzictwo w oczekiwaniu na swoją szansę

Cementownia „Grodziec” w Będzinie (fot. J. Koj)

Dziedzictwo w oczekiwaniu na swoją szansę

Zakład główny Kopalni „Mysłowice” (fot. J. Koj)

Podsumowanie

Dominujący udział funkcji przemysłowej:

- konieczność odtworzenia miejsc pracy na początkowym etapie transformacji
- możliwość wykorzystania istniejącej zabudowy i infrastruktury

Duży udział funkcji handlowo-usługowej:

- napływ kapitału zagranicznego od ok. 2000 roku
- uzupełnienie struktury placówek handlowych o obiekty wielkopowierzchniowe
- tworzenie nowych miejsc pracy, lecz o innym charakterze niż w przemyśle
- dostępność tanich powierzchni dla handlu hurtowego i detalicznego oraz zakładów usługowych, np. serwisów samochodowych

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Górnośląsko-
Zagłębiowska
Metropolia

PATRONAT MEDIALNY:

FINANSOWANIE:

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Podsumowanie c.d.

Znacząca rola funkcji rekreacyjnej:

- dążenie do przywrócenia równowagi środowiskowej
- zachodzące procesy spontanicznej renaturalizacji dowodem na możliwości adaptacyjne przyrody
- możliwość uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (wyłącznie na proces inwestycyjny)

Istotny udział funkcji logistycznej i wspierania przedsiębiorczości:

- przejaw przekształceń struktury gospodarczej GZM
- dostępność terenów dobrze skomunikowanych transportem drogowym
- zainteresowanie samorządów tworzeniem terenów inwestycyjnych

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia

PATRONAT MEDIALNY:

FINANSOWANIE:

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Podsumowanie c.d.

Zagospodarowanie w kierunku kulturalnym:

- niewielki udział w powierzchni, lecz znacząca wartość projektów
- duża rola w wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego
- możliwość uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (wyłącznie na proces inwestycyjny)

Umiarkowane znaczenie funkcji biurowej i mieszkaniowej:

- negatywny wizerunek terenów poprzemysłowych zniechęcający inwestorów
- ograniczony przestrzennie popyt na nieruchomości o przeznaczeniu biurowym i mieszkaniowym
- relatywnie niewysoka stopa zwrotu dla deweloperów z inwestycji mieszkaniowych w GZM (poza Katowicami)

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia

PATRONAT MEDIALNY:

FINANSOWANIE:

Kluczowe wyzwania

- opracowanie systemu waloryzacji terenów przemysłowych pod kątem podatności na przekształcenia
- przebudowa układu komunikacyjnego – wewnątrz terenów przemysłowych, jak również powiązanie ich ze strukturą miasta
- wprowadzenie nowych form finansowania i realizacji procesu przekształceń, np. partnerstwa publiczno-prywatnego
- wzmocnienie znaczenia problematyki zagospodarowania terenów przemysłowych w ramach Metropolitalnego Funduszu Solidarności
- opracowanie systemu ochrony i rewaloryzacji przemysłowego dziedzictwa (np. na wzór Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa)

ORGANIZATORZY:

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Górnośląsko-
Zagłębiowska
Metropolia

PATRONAT MEDIALNY:

FINANSOWANIE:

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Projekt pt. „Nowy model urbanizacji w Polsce - praktyczne wdrożenie zasad odpowiedzialnej urbanizacji oraz miasta zwarte” (Gospostrateg 1/384689/20/NCBR/2019), współfinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Strategicznego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków” GOSPOSTRATEG, realizowany przez Konsorcjum w składzie: Ministerstwo Rozwoju i Technologii (Lider Konsorcjum), Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Uczelnię Łazarskiego.

Autor fotografii: Jacek Koj

Instytut Rozwoju Miast i Regionów
ul. Targowa 45
03-728 Warszawa

adres do korespondencji:
ul. Cieszyńska 2
30-015 Kraków

ORGANIZATORZY:

PATRONAT MEDIALNY:

